

האדם והים –

סדרת הרצאות מיוחדת בשיתוף עם החוג לציוויליזציות ימיות באוניברסיטת חיפה שנבנתה בהשראת התערוכה "אל עומק התכלת" ויובל שנים של ארכיאולוגיה תת-ימית בישראל. הסדרה בוחנת את ההיסטוריה של הים התיכון, של הארכיאולוגיה הימית בישראל וממצאים מיוחדים שנחשפו בכחול העמוק של הים התיכון.

10/10/18 (א' חשון) – ד"ר אהוד גלילי, החוג לציוויליזציות ימיות ומכון זינמן לארכיאולוגיה באוניברסיטת חיפה

מכפרים ניאוליתיים מוצפים, ועד צוללות איטלקיות טבועות

ההרצאה תסקור את מגוון השרידים הארכיאולוגיים שהתגלו על קרקעית הים בישראל, את הנסיבות שהביאו לגילויים, ואת הסכנות להרס ואבדן אוצרות התרבות הימיים. בין הנושאים שיוצגו: יישובים פרהיסטוריים שהוצפו על ידי הים, נמלים ומעגנים, ספינות טרופות ומטעני ספינות, הסחר במתכות, מכשירי דייג קדומים, וכן צוללות ומטוסים מהמאה העשרים.

24/10/18 (ט"ו חשון) – פרופ' אסף יסעור-לנדאו, החוג לציוויליזציות ימיות באוניברסיטת חיפה

המצאת הנמל: נמלים מצריים כנעניים ופיניקיים בתקופת הברונזה והברזל

תגליות חדשות באתרי פיניקיה, מצור ועד דור, כמו גם בנמלי הים האדום במצרים, מאפשרים להתחקות אחרי ההיסטוריה של התפתחות הנמלים בתקופת הברונזה והברזל. תגליות אלו חושפות לא רק את תולדות מתקני הנמל, אלא גם פותחות פתח להבנת האינטראקציות הבין-תרבותיות אשר התרחשו בהם.

7/11/18 (כ"ט חשון) – ד"ר גיל גמבש, החוג לציוויליזציות ימיות באוניברסיטת חיפה

היסטוריה בים התיכון - הים התיכון בהיסטוריה

מאז יצירת המופת של פרננד בורדל - הים התיכון והעולם הים-תיכוני בתקופתו של פיליפ השני - נידונה בלהט בקרב היסטוריונים שאלת אחדותו של הים התיכון, משמעותה של אחדות זו, והמקומות והזמנים בהם, אולי, נשברה. האמנם נוצר חיץ בין מערב הים למזרחו עם נפילת רומא בידי הברברים, כפי שחשב גיבון? כלום יש לדמיין את החומה נבנית דווקא בין צפונו לדרומו של הים עם הכיבוש המוסלמי, כפי שחשב פירן? ואולי היו אלה השבטים האסייתיים שהפרו את אחדותו של הים התיכון, כמאמר גויטיין?

21/11/18 (י"ג כסלו) – פרופ' רות שחק-גרוס, החוג לציוויליזציות ימיות באוניברסיטת חיפה

חידושים בגיאוארכיאולוגיה ימית

גיאוארכיאולוגיה הינו תחום מחקר העוסק בין היתר בנייתו ממצא חומרי ארכיאולוגי תוך שימוש בשיטות מתחום הגיאולוגיה. התחום מפותח למדי ביבשה, שם לדוגמה נעשה שימוש בגיאוארכיאולוגיה להבנת כלכלת הקיום באתרי המדבר ולשחזור חורבנות אלימים בערים עתיקות, אולם רק לאחרונה החל התחום להיבדק גם באתרים חופיים ותת-ימיים. בהרצאה זו יובאו דוגמאות ליכולות תחום הגיאוארכיאולוגיה ביבשה ויוצגו תוצאות ראשונות מאתרי חוף הכרמל המוצפים. נראה כי ישנו אופק נרחב למחקר חדשני בגיאוארכיאולוגיה ימית.

12/12/18 (ד' טבת) – ד"ר דבי צויקל, החוג לציוויליזציות ימיות באוניברסיטת חיפה, ומר

אבנר הילמן, החוג לציוויליזציות ימיות באוניברסיטת חיפה ורשות העתיקות

הרפליקה של הספינה ממעגן מיכאל

הספינה העתיקה ממעגן מיכאל נתגלתה בשנת 1985 בחוף הקיבוץ ונחפרה במשך שלוש עונות חפירה תת-ימית. הממצאים וכל חלקי העץ שלה הוצאו מן הים, שומרו במשך שבע שנים באוניברסיטת חיפה, וכיום היא מוצגת במוזיאון הכט באוניברסיטה. הספינה בת 2400 שנה, והיא ממצא ייחודי בעולם. לאחר שנים רבות שבהן ניסו (וחלמו) חוקרי הספינה העתיקה ממעגן מיכאל, פרופ' יעקב כהנוב וד"ר אלישע לינדר, לבנות לה תעתיק (רפליקה) אשר אפשר יהיה להפליג בה, התאפשר הדבר בעיקר תודות לתרומות שהתקבלו. הרפליקה היא פרויקט מחקר של אוניברסיטת חיפה, שמטרתו הן: לדעת יותר כיצד נבנו כלי שיט עתיקים; לדעת כיצד הפליגו בכלי שיט עם מפרש מרובע אחד, בעיקר ליעדים שנמצאים בכיוונים שהם נגד הרוחות השולטות; וללמוד על חיי היום יום בכלי שיט כזה. הרפליקה, כמו סיפור הספינה המקורית, מעוררת עניין רב בארץ ובעולם.

26/12/18 (י"ח טבת) - ד"ר עמנואל ננטה, החוג לציוויליזציות ימיות באוניברסיטת חיפה,

(ההרצאה תינתן באנגלית)

Caesarea, a significant harbour in the Roman maritime trade: Caesarea's underwater infrastructures have been well explored, as well as its numerous buildings on the shore. But the actual significance of the harbour can be examined through a close study of the archaeological and written sources related to the ships, such as a few accounts of journeys originated in Caesarea. Above all, the recent underwater excavation of a shipwreck in Caesarea provides archaeological evidence for the connectivity of this harbour with the rest of the Mediterranean.